

14 ліпеня ў Мінску адбылася падзея, на якую амаль што не звярнулі ўвагі нашы дасужыя сродкі масавай інфармацыі. Адзначалася 581-я гадавіна вялікай бітвы славян з крыжакамі пры Грунвальдзе, у якой выключную ролю адыгралі нашы продкі — воіны Вялікага княства Літоўскага.

НА ЗДЫМКУ: шэсце з харугвамі з плошчы 8 Сакавіка да сквера імя Янкі Купалы. (Заканчэнне фотарэпартажу на стар. 8).

«КАЛІНКА» З ГАЛАНДЫ Ў БЕЛАРУСІ

ЗДЗІЎЛЕННЕ, ЗАХАПЛЕННЕ, УДЗЯЧНАСЦЬ

СУМНЫ ПАЧАТАК

Доўга раздумвала, ці варта пачынаць артыкул з сумных успамінаў. Раптыла, што варта, бо каб не было Гуга Алерса, галандца, закаханага ў славянскі свет, магло не быць і «Калінкі», не адбылася б наша сёлетняя сустрэча з ёю.

... У апошні дзень знаходжання ансамбля ў Мінску на развітальнай вечарыне па ўзмаху рукі Надзеі Берфутс артысты ўсталі і заспявалі «Многая лета». Але чамусьці ў гэты самы момант горка заплакала Антэй Бергманс, схіліўшыся на плячо дачкі, і ўсё ж, не ўстаўшы на нагах, падтрыманая сяброўкамі, у знямоце апусцілася ў крэсла.

— Вы, мусіць, не разумеете, што тут адбываецца? — звярнулася да мяне Надзея Міцюкіна. — Антэй некалькі месяцаў назад пахавала мужа. Гора яшчэ надта моцнае, ніяк не адпускае яе. Ды і мы ўсе, члены «Калінкі», смуткуем разам з ёю. А «Многая лета» ён любіў.

Гуга Алерс, муж Антэй, быў адным са стваральнікаў фальклорнага славянскага ансамбля ў Галандыі. Больш за 20 гадоў, столькі, колькі існуе «Калінка», быў яе сакратаром. Сваю любоў да ўсяго,

што звязана з Расіяй, не мог і вытлумачыць, проста блізім яму было славянскае мастацтва, славянская песня, танец. Можа, гэта покліч продкаў, можа і ў яго, як у Антэй, дзяды-прадзеды былі з усходу. Пра Антэй Бергманс я некалі пісала, што яе далёкі продак у 1714 годзе быў кур'ерам Пятра I, ездзіў з даручэннямі рускага цара. У Галандыі пакахаў дзяўчыну і застаўся там назаўсёды.

— Праз пакаленне праяўляюцца рускія рысы ў твары, абліччы дзедавых нашчадкаў, — кінула Антэй на сваю трэшкі скуластую, даволі мажную, але па-дзявочы прывядную дачку. — У нашай сям'і заўсёды жыла і жыве любоў да ўсяго славянскага. Так і лічым, што карані нашы недзе тут...

Любоў гэта аб'яднала Гуга і Антэй, калі яны, сустрэўшыся ў «Калінцы», ужо немаладымі людзьмі, стварылі шчасліваю сям'ю.

Антэй у ансамблі спявае і шые касцюмы. Робіць яна гэта надзвычай прафесійна, з любоўю да справы. Калі на яе абрынулася гора, паспрабавалі перадаць яе абавязкі некаму іншаму. На жаль, не атрымалася. Антэй пакуль што

(Заканчэнне на 7-й стар.).

ЧЫМ ЗАКЛАПОЧАНЫ ПРЭМ'ЕР

Брыфінг для журналістаў, які правёў Старшыня Савета Міністраў БССР Вячаслаў Кебіч, адбыўся за нейкіх пару гадзін да яго ад'езду ў Малдову. Таму натуральна, што пасля выступлення Прэм'ера першае, чым пацікавіліся прысутныя, было: якія справы чакаюць яго ў Кішынёве.

— Мы павінны спыніць усялякія дачыненні з Грузіяй і Арменіяй, — спакойна, але цвёрда заявіў Старшыня Саўміна рэспублікі.

Гэткая рэакцыя нашага ўрада выклікана не якойсьці там нацыяналістычнай палітыкай, а тым, што гэтыя дачыненні непарытэжныя. Колькасць прадукцыі, якую пастаўляе гэтым, цяпер суверэнным дзяржавам Беларусь, у некалькі разоў перавышае наш увоз адтуль. А калі ўлічыць, што Грузія і Арменія наогул спынілі нам усялякія пастаўкі, то атрымліваецца, што мы проста аддаем сваю прадукцыю ні за што. У гэтай складанай сітуацыі нас гатовы вырачыць Малдова.

Над праблемамі забеспячэння рэспублікі сыравінай, матэрыяламі, таварамі першай неабходнасці і прадуктамі харчавання і ламае галаву цяпер беларускі ўрад.

— Мы знаходзімся ў вельмі дрэнных адносінах з Украінай, — з жалем канстатаваў В. Кебіч. — У апошні час Украіна перастала выконваць свае абавязальствы па пагадненнях. Найбольш востра гэта адчуваецца ў забеспячэнні насельніцтва цукрам. Украіна не пастаўляе цукар, а той, што завозіцца з Кубы, да нас не трапляе; увесь ідзе ў Расію. У гэтай крытычнай сітуацыі ўрад шукае выйсце ў непасрэдных кантактах з Кубай. Здаецца, гэта штосьці абяцае.

Сёння, калі ў краіне, па словах Прэм'ера, ніхто, нідзе, нікім не кіруе, складаецца іншы падыход да адносін з Цэнтрам. У адрозненне

ад мінулых гадоў Беларусь не мае намеру падпісваць канкрэтнае пагадненне з Цэнтрам.

— Подпіс Сілаева і Кебіча сёння нічога не дае, таму што аўтаномія практычна не выконваецца ні адно абавязальства. Таму мы цяпер выходзім на непасрэдныя сувязі з паасобнымі рэгіёнамі Расіі, каб задаволіць патрэбнасць сваёй рэспублікі, — такім было рэзюме Вячаслава Кебіча.

Складаецца ўражанне, што ў гэтай няпростай сітуацыі, калі былая дружба народаў выраджаецца ў нейкую пачварную аўтаркію, ці што, наш урад робіць не безнадзейныя пошукі эканамічных партнёраў, каб утрымацца над безданню. Пошукі гэтыя вядуць у пост-камуністычныя краіны Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, у Іспанію і Італію і нават у больш аддаленыя рэгіёны зямнога шара, дзе нам абяцаюць і крэдыты, і супрацоўніцтва. Відаць, іншага выйсця няма, як самім, у адзіночку, выбірацца на шчаслівы бераг рынку. Бо заклінанні Гарбачова пачакаць, не кідацца адным у плаванне, а разам выбірацца з «балота застою», не абуджаюць веры.

Старшыня Савета Міністраў БССР В. Кебіч, пры ўсім сваім аптымізме, скептычна глядзіць на магчымасці ў хуткім часе заключыць Саюзны дагавор. Яго аргументы здаюцца пераканаўчымі.

А пакуль што трэба змагацца, каб захаваць хаця б той сацыяльны ўзровень, на якім яшчэ дасюль трымаецца Беларусь. Змагацца ў тым ліку і з Кабінетам Міністраў СССР. Насуперак яго патрабаванням, урад Беларусі адмаўляецца замарозіць да канца года ўсе сацыяльныя праграмы, рост заробатнай платы і адначасова на 70-75 працэнтаў адпусціць цэны.

«Калінка» на Купаллі.

РАЗЛІЧВАЕМ НА МІЛАСЭРНАСЦЬ

Вярхоўны Савет Беларускай ССР звярнуўся да Еўрапейскага Парламента з просьбай аб аказанні дадатковай прамой або на іншым узгодненым механізму спецыяльнай фінансаво-тэхнічнай і іншай дапамогі ў вырашэнні паслячарнобыльскіх праблем у нашай рэспубліцы...

На тэрыторыю Беларускай ССР, гаворыцца ў Звароце, выпала 70 працэнтаў доўгажывучых ізатопаў, імі забруджана каля 20 працэнтаў усіх сельгасугоддзяў і лясоў — чацвёртая частка ўсёй рэспублікі. На забруджаных тэрыторыях пражывае звыш 2,2 мільёна чалавек — гэта кожны пяты жыхар рэспублікі або палавіна пацярпеўшага ад чарнобыльскай катастрофы насельніцтва Беларусі, Украіны і Расіі.

Захоўваецца няпэўнасць у ацэнцы ўроўню, нанесенага здароўю насельніцтва з прычыны "ёднага ўдару" і ўздзеяння іншых кароткажывучых ізатопаў у першых некалькіх дзён пасля аварыі, дакладна зафіксаваць якія не ўдалося. Нягледзячы на розніцу ў ацэнках радыялагічных выпіваў і абаронных мер, Міжнародным чарнобыльскім праектам устаноўлена, што комплекснае ўздзеянне розных неспрыяльных фактараў прывяло да дакладна зарэгістраванага росту захворвання жыхароў пацярпеўшых раёнаў рэспублікі. Міжнародны Кансультацыйны камітэт рэкамендуе распаўсюд энергічных дзеянняў з мэтай павышэння якасці медыцынскага абслугоўвання, карэнага паліпшэння ў забеспячэнні медыкаментамі, дыягнастычным і доследным абсталяваннем, матэрыяламі.

НА ГРАНІЦЫ

СУПРАЦЬ КАНТРАБАНДЫ

Кожны месяц усходнюю граніцу Польшчы перасякае ад 600 да 700 тысяч чалавек, аднак супрацоўніцтва польскіх і савецкіх таможных службаў жадае быць лепшым. У той жа час там нарастаюць крываўныя з'явы, асабліва кантрабанда. На працягу апошняга месяца на граніцы канфіскавана каля 65 тысяч літраў алкаголю. За гэты ж перыяд каля 30 тысяч савецкіх грамадзян былі спынены на граніцы за спробу правозу празмернай колькасці алкаголю або іншых тавараў на продаж.

У гэтай сувязі Прэм'ер-міністр Польшчы Ян Кішыштаф Бялцкі звярнуўся да міністра ўнутраных спраў з патрабаваннем прыняць надзвычайныя меры па абмежаванню злачыннасці на савецка-польскай граніцы.

ДОЎГАЖЫХАРЫ

ГОРКАЕ ЖЫЦЦЁ

Сто адзін год споўніўся жыхарцы вёскі Васілевічы Жлобінскага раёна Фені Астапаўне Дзямбіцкай. Нарадзілася яна ў мнагадзетнай сям'і. Старэйшай у сям'і ёй давялося з маленства спазнаць увесь цяжар сялянскай работы.

Не абмінула гора і пазней. У трыццатыя гады яе разам з мужам і трыма малалетнімі дзецьмі ў час раскулачвання выслалі ажно на Урал. Ішла адтуль дадому многія тысячы кіламетраў.

Цяпер Феня Дзямбіцкая жыве разам з малодшай дачкой. У яе добрая памяць, яшчэ сама за сабой прыглядае. І як ні дзіўна, яна ні разу не звярталася да ўрачоў за медыцынскай дапамогай.

АДПАЧЫВАЦЬ І ПРАЦАВАЦЬ — РАЗАМ

Маладыя людзі з розных краін свету будуць працаваць гэтым летам у складзе дванаццаці інтэратрадаў на тэрыторыі нашай рэспублікі. Адзін з такіх атрадаў, у які ўвайшлі дзесяць беларускіх студэнтаў і столькі ж канадскіх хлопцаў з правінцы Квебек, ужо працуюць у Мінску на разборцы старых будынкаў і падрыхтоўцы іх да рэстаўрацыі.

У культурную праграму інтэратрада ўваходзяць не толькі знаёмства з выдатнымі мясцінамі Мінска, Масквы і Ленінграда, але і шматлікія сустрэчы з аднагодкамі. Пройдзе зусім мала часу, і беларускія студэнты накіруюцца ў Англію, Данію, Нарвегію, Швецыю, Францыю, Італію, Грэцыю, каб,

працуючы і адпачываючы разам, лепш спазнаць адзін аднаго.

НА ЗДЫМКУ: у гасцях у кіраўніка інтэратрада маладшага навуковага

супрацоўніка БДУ імя У. І. Леніна Алены БЯЛЕВАЙ (злева).

АДКРЫТА ПРАДСТАЎНІЦТВА

Урачыстае адкрыццё пастаяннага прадстаўніцтва Беларускай ССР у Малдове адбылося 15 ліпеня ў Кішыніеве. У ім прынялі ўдзел Прэм'ер-міністр Малдовы В. Мураўскі і Старшыня Савета Міністраў Беларусі В. Кебіч, які знаходзіўся ў рэспубліцы з рабочым візітам.

"Даўно чакаю ад нашага ўрада — пачынаючы з прыняцця першай яго праграмы ў кастрычніку мінулага года — тую першую фразу, якую ён павінен быў ужо сказаць: што распрацаваная ім праграма разлічана на самазнішчэнне. Не фізічнае, а функцыянальнае знішчэнне існуючай структуры кіравання. Ён, і толькі ён, павінен урэшце ўзяць на сябе правядзенне такіх рэформ, якія б далі свабоду і гаспадарчую самастойнасць прадпрыемствам і галінам. І каб дзяржаўныя структуры ўсё ў меншай ступені ўмешваліся ў дзейнасць гаспадарчых падраздзяленняў. Але наш Кабінет міністраў гэтага ці пакуль зразумець не хоча, ці апасаецца гаварыць пра гэта адкрыта.

Яшчэ адна абавязковая, на мой погляд, умова выхаду з крызісу заключаецца ў тым, што праграма ўрада павінна быць зразуметая народам, ім падтрымана. У ёй адкрытым тэкстам трэба сказаць, што стратэгічны курс урада накіраваны на павышэнне кошту рабочай сілы. Гэта — пытанне прыцыповае: з таннай рабочай сілай на рынку ісці няма ніякага сэнсу. Дарагая рабочая сіла — залог тэхнічнага прагрэсу, здаровай канкурэнцыі на рынку працы."

А. САПРОНАЎ,
народны дэпутат БССР.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

● У Нарвегіі будзе створана вышэйшая беларуская народная школа. Першая група студэнтаў пачне заняткі ўжо ўвосень гэтага года. Школа будзе рыхтаваць спецыялістаў па экалагічных праблемах, звязаных з ліквідацыяй вынікаў чарнобыльскай катастрофы.

● Падпісана пагадненне паміж графсаюзамі Беларусі і Ізраіля. Іх сумесная дзейнасць будзе накіравана перш за ўсё на змякчэнне вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

● Выканкам гарадскога Савета Мінска прыняў пастанову, паводле якой з 15 ліпеня падлеткам да 18 гадоў забараняецца знаходзіцца без бацькоў на вуліцах з 0.00 гадзін да 6.00 раніцы. За парушэнне гэтай "каменданцкай гадзіны" прадугледжаны штраф 100 рублёў.

● Саўгас "Сасноўскі", што ў Слоніміскім раёне, наладзіў выпуск чаю сваёй маркі. Яго састаў складаюць чабор, святаяннік, маліна, мята, дупыца і іншыя духмяныя травы. Акрамя звычайных уласцівасцей, такі чай мае яшчэ і лекавыя якасці.

● Шведскія фермеры пачалі гатаваць травяную сечку для кароў па беларускаму рэцэпту. Яны запызчылі яго на адным з буйнейшых жывёлагадоўчых комплексаў рэспублікі.

ПА СУТНАСЦІ ІНСІНУАЦЫЙ

Нядаўна ў Мінску быў на адпачынку Пастаянны прадстаўнік Беларускай ССР пры ААН Генадзь БУРАЎКІН. Ён даў вялікае інтэрв'ю "Народнай газеце". З адказам на адно, вельмі прыняповае пытанне мы хацелі б пазнаёміць чытачоў "Голасу Радзімы".

— Генадзь Мікалаевіч, што і казаць, калектыў прадстаўніцтва нямае робіць для таго, каб дапамагчы рэспубліцы ў вырашэнні многіх пытанняў. Але ці ведаеце Вы пра тую чутку, якія распаўсюджваюць адпаведныя сілы наконт таго, быццам наш Пастаянны прадстаўнік, таварыш Бураўкін, толькі тое і робіць, што сустракаецца з людзьмі, якія некалі выехалі з краіны, здрадзілі свайму народу? Прабачце за прамалінейнасць, але што Вы маглі б сказаць у сувязі з гэтым?

— Я думаю, што гэта пытанне, мабыць, перш за ўсё трэба было задаць тым, хто накіроўваў мяне ў Амерыку. Яны ведалі, каго прызначаюць на гэтую адказную пасаду. І потым — нядрэнна было б, каб яны разабраліся і выказалі свае адносіны да ўсіх гэтых плётак, чутак, інсінуацый, якія сапраўды ў апошні час, як я пераканаўся, некаму вельмі патрэбны і актыўна распаўсюджваюцца — былі публікацыі ў "Славянскіх вестках", "Політычным сабеседніку", зусім нядаўна ў газеце "7 дзён". Я ў гэтым бачу, даруйце мне такую фармулёўку, своеасабліваю кампанію. Не даючы ніякіх канкрэтных фактаў, на голых эмоцыях, на чутках, на ярылах старога пашыбу робяцца спробы паставіць пад сумненне нашу з эміграцыяй, работу не толькі маю, а ўсяго прадстаўніцтва, і падкінуць пры гэтым палітычны абвінавачванні. Я не хацеў бы, паўтараю, адказаць на гэта, тым больш, што публікацыі выходзяць у нейкіх дзіўных выданнях, якія не даюць адрасоў рэдакцый, тэлефонаў, часам не называюць рэдактараў. Адзінае, што аб'яўноўвае іх, гэта тое, што ўсе яны чамусьці друкуюцца ў друкарні ЦК Кампартыі Беларусі. Няўжо паважанай друкарні не прапануюць нешта лепшае?

Калі ж гаварыць па сутнасці інсінуацый, то... Калі я ехаў у Нью-Йорк і сустракаўся з кіраўнікамі рэспублікі, мне было сказана, што адна з маіх задач — наладжванне кантактаў з беларускай эміграцыяй. І я думаю, што пытанне пастаўлена абсалютна заканамерна і правільна. Так атрымалася, што мы да гэтага часу не маем у рэспубліцы навуковага даследавання гісторыі эміграцыі. А беларуская эміграцыя, як і іншыя эміграцыі, вельмі-вельмі неадназначная і неаднастайная. Гэта розныя людзі, розныя настроі, гэта, урэшце рэшт, розныя погляды.

Безумоўна, у эміграцыі ёсць і людзі, якія варожа настроены да нас. Але ж ёсць людзі, і іх большасць, якія вельмі добра ставяцца да рэспублікі, да нашай краіны. Нельга закрываць вочы і на тое, што прадстаўнікі беларускай эміграцыі вядуць даследчую работу ў галіне гісторыі літаратуры, мастацтва. Не трэба адкідаць і тое, што ёсць эмігранцкая літаратура на беларускай мове. Якая яна, якое яе месца ў развіцці беларускай культуры, — гэта ўсё трэба вызначыць спакойна, навукова. Але я перакананы, што без уключэння гэтага пласта ў нас не будзе поўнага ўяўлення пра культурныя працэсы, пра кірункі развіцця нашай гісторыі. Нам трэба гэта ведаць, а не рабіць выгляд, што гэтага няма.

Калі мы наладжваем адносіны з эмігрантамі, то пры гэтым, паверце мне, гэта я кажу з поўнай адказнасцю, мы не заводзім сяброўства з тымі, чые рукі ў крыві, мы з імі не супрацоўнічаем і не сустракаемся. Да таго ж яны і самі не пойдуць да нас, бо тыя, хто іх апыкае, не ўхваляць кантактаў з намі, афіцыйнымі прадстаўнікамі Савецкай Беларусі.

Што было ў Кліўлендзе на пачатку верасня мінулага года? Была 19-я сустрэча беларусаў Паўночнай Амерыкі, у якой прымала ўдзел вельмі шмат людзей, якіх па-сапраўднаму хвалюе лёс Беларусі. Упершыню там былі госці з Савецкай Беларусі. І я думаю, што гэта знамянальная падзея, выкліканая новымі працэсамі ў нашым грамадскім жыцці.

Зноў жа хачу прывесці факт. 650 тысяч беларускіх эмігрантаў, паводле амерыканскіх падлікаў, зараз жыве ў Амерыцы. Сярод іх толькі 50 тысяч, якія прыехалі пасля другой сусветнай вайны. Сярод гэтых 50 тысяч могуць быць сотні тых, хто сапраўды запляміў сваё сумленне і свае рукі ў час Вялікай Айчыннай вайны. Дык што, з-за гэтай сотні будзем адкідаць больш як паўмільёна нашых землякоў, нашых суайчыннікаў, не будзем з імі супрацоўнічаць, не будзем паважаць іх добрыя пачуцці да нас?

І яшчэ. На гэтай сустрэчы прынята рэзалюцыя з 12 пунктаў. Ні ў адным няма нічога антысавецкага, накіраванага супраць нас. Больш таго, калі ўжо гаварыць прама, на некаторых мітынгах у нас цяпер прымаюцца куды больш страшныя рэзалюцыі.

Да ўдзельнікаў сустрэчы звярнуўся з прывітаннем, у тым ліку вітаў і тых, хто прыехаў з Савецкага Саюза, Прэзідэнт Злучаных Штатаў Амерыкі Буш. Калі б гэта было фашысцкае зборышча ці шабаш, як пішуць вельмі смелыя людзі з "Славянскіх вестак", Прэзідэнт Буш ніколі б да такой сустрэчы не звярнуўся з афіцыйным прывітаннем. Таму я хацеў бы прынайсці маім крывікам: трэба заўсёды ўзважваць свае вывады, свае ацэнкі і грунтаваць іх на фактах, на дакументах, на сведчаннях тых, хто сапраўды быў сведкам. Калі мы хочам цывільнаваць у сваё выглядаць, калі мы хочам з людзьмі мець нармальныя адносіны, такога ўзроўню публікацый у нас не павінна быць.

Віктор БАЛІТАР
РОДЖАННЯ
ПАД
САТУРНАМ

А калі ты застанешся, дык я пайду і заяўлю ў паліцыю пра тое, што ты толькі што зьбіраўся скончыць жыццё самагубствам... Ты ў маіх руках! — Ён разсьмяяўся.

— Ну што ж, — усмяхнуўся таксама Тугоўскі, — спрабую цябе паслухаць. Спрабую яшчэ атрымаць стыпэндыю і стаць студэнтам. Паглядзем, што з гэтага будзе... Зробім, як казалі бальшавікі, "перадышку".

— Будзем жыць, — зазначыў "айцец" Кірыла.

— Пераедзеш на кватэру, станеш чалавекам, а не такім браздзягай. Станеш і думаць зусім інакш. Я цябе пазнаёмлю з паненкай. Дзіўная паненка, каб ты ведаў... Нядаўна толькі прыехала. Усе студэнты перасталі з-за яе вучыцца, далібог. Толькі й ходзяць да яе ў Студэнцкі дом фліртаваць. Яна якраз вельмі хоча з табой пазнаёміцца. Яна выгане з цябе ўсякую нэўрастэнію! Вылеча з гарантыяй. У такіх выпадках, як у цябе, калі ня хочацца ні піць, ні есць, адзінае лякарства — жанчына... Захочаш і піць, і есць...

VI

Тугоўскі ня скончыў жыцця самагубствам. Але сваёй "Сповідзі самагубцы. Запіскі для ўсіх і ні для каго" ён не спаліў. Ён толькі схавав яе далёка, глыбока ў папку разам з сваімі дакумэнтамі, магчыма, ня веручы, што стыпэндыя і ўнівэрсітэт могуць вярнуць яго да жыцця. Ён чуў поўны ўпадок сіл, чуў, што тэорыя астральнага чалавека аб "роджаных пад Сатурнам" не выпадае апапала ім, не зацікавіла яго, як жарт, але глыбока ўвайшла ў яго псыхіку і кіруе яго думаньнем, яго сьветаглядам. Кожнага чалавека, якога ён

спатыкаў на вуліцы, ён зараз жа стараўся падвесці пад астральную тэорыю, пытаючы, пад якой зоркай гэты чалавек радзіўся. Яму было цікава правярць тэорыю на жыццёвых фактах. І цяпер яго ўласнае жыццё стала ня больш, як толькі правэркай тэорыі. Ён згубіў ужо тую неспрэчнасьць пачуцьцяў, тую жывасьць адчуваньняў, якая бывае ў жывога, зацікаўленага жыццём чалавека; другімі словамі, ён глядзеў на жыццё, як дасьледчык глядзіць на марскую сьвінку, робячы над ёй розныя аперацыі. Яго не цікавіць самая сьвінка, яе пачуцьці, радасьці й болі, а цікавіць, як адпраўляюцца функцыі яе органаў згодна яе тэорыі.

"Што ж, — казаў Тугоўскі. — Я магу яшчэ жыць. Паглядзем, ці спраўдзіцца тэорыя аб роджаных пад Сатурнам." І ён адлажыў часова набор увесь сум "тэорыі" і стаў жыць. Кірыла Бурачэўскі "ўвадзіў" яго ў грамадзянства. За гэтыя часы свайго жыцця ў альтаме Тугоўскі адвёк ад людзей і таму трымаў сябе вельмі няпэўна ў Студэнцкім доме: яму здавалася, што рукі ў яго былі задоўгія, ногі вельмі крывыя і сьмешныя, і сам ён паходзіў на коміка, прывезенага з вёскі...

— Ну й шынэль у цябе, — сьмяяўся востратвары Малевіч, падмятаючы падлогу Студэнцкага дому...

— Адрозьніваць, што з Азіі прыехаў, — засьмяяліся некалькі студэнтаў.

Тугоўскі пачырванеў і са страхам глянуў на Вярхоўскую, сядзеўшую на крэсьле, акружаную навакол студэнтамі: ён пужаўся, што яна засьмяецца сваім звонкім сьмехам. Мужчыну цяжэй усяго перанясыць насмешкі жанчыны. Але яна не засьмяялася. Бачучы, што ён ужо зусім зьмяшаўся і пачырванеў, яна, быццам дакараючы студэнтаў,

наўмысьля громка запытала, каб перамяніць размову:

— А скажыце, грамадзянін Тугоўскі, на які факультэт вы думаеце паступіць?

Гэта пытаньне адрозьнівае яму тэму і падняло яго пэўнасьць. Ён глянуў на яе з удзячнасьцю і ўспомніў, што з ім здарыўся такі самы выпадак, як з адным браздзягай, аб якім ён дзесьці чытаў. Два браздзягі йшлі па вуліцы нейкага ангельскага места, гатовыя напасыць на перагожа прахожага. Раптам з-за кута выйшла нейкая дама з карзінай і стукнулася з браздзягай настолькі моцна, што той ледзь утрымаўся на нагах.

— Выбачайце, — прамовіла дама. Браздзяга зьняў капялюш і застаўся нерухомым на вуліцы.

— Што з табой? — захахатаў яго сябра. — Ты ніколі нікому не здымаў капялюша...

— Ня ў тым справа, — адказаў браздзяга, — а ў тым, што яна мне, браздзязе, сказала "выбачайце". Разумееш? Яна й мяне палічыла за чалавека. Вось гэта ў мяне стукнула, а не яе карзіна...

Успомніўшы гэта, Тугоўскі з задавальненьнем глянуў на поўную і прыгожую паненку. Яна ў ім пачула чалавека... Мілая, нявымоўна мілая паненка... Яна не засьмяялася зь яго так, што ён, напэўна, больш не паказаўся б у Студэнцкім доме. Яна пачала зь ім гутарку, нягледзячы на тое, што навокал сустракала насмешкі і здзіўленьне праходзіўшых па балконе чужаземных студэнтаў. Яе, модна апранутую, прыгожую і пэўную ў сваіх руках, лічылі запраўдай эўропэйкай. Але яго — у даўгой шынэлі, у фрэнчы, у шапцы з бліскучым казырком?.. Яго маглі палічыць толькі за браздзягу... Між тым гэта эўропэйка ніколі не адцяняла сваёй перавагі над ім, — наадварот, яна

гутарыла зь ім, як роўная з роўным. Размова лёгка пераскочыла на літаратуру, у якой шмат тэхнікаў і мэдыкаў былі прафанаімі, і ім прыйшлося замаўчаць, потым перайшла на філязофію. Студэнты пачалі расхадзіцца.

— Глупства плячеш, — казаў Малевіч, адходзячы з групай тэхнікаў. — Ну, што ж, філязофія ёсць навука аб ні для каго не абавязковых ісьцінах.

— Можаце ісьці, — адбіваў удар Тугоўскі...

— Правідлова, правідлова, — сказала Вярхоўская, — давайце пагутарым мы з вамі. Нам з вамі цікава.

Яны засталіся адны гутарыць і перайшлі ў залю. Тугоўскі, як яшчэ не сябра Студэнцкага дому, гатоў быў сесць куды-небудзь у куток, каб іх ніхто не бачыў-бы, але яны бачылі ўсіх. Вярхоўская-жа сьмела заняла ў зале самае цэнтральнае месца, на мяккім круглым дыване, йшоўшым навакол стаўба, убітага ў падлогу і падмаўшага аж да столі; некалькі студэнтаў ўва фрахтах пасунуліся, каб даць месца Тугоўскаму ўва фрэнчы. Тугоўскі застаўся адзін з прыгожай паненкай, пахі ад якой шчакаталі яго нэрвы, і цела якой датыкалася да яго. Ён сядзеў, як на іголках. Ён гутарыў дрыжачым голасам, але на твары і ў вачох яго сьвяцілася задавальненьне. Доўга, больш поўгадзіны, ён разьвіваў перад ёй сваю тэорыю "ўроджаных пад Сатурнам". Каб паказаць сябе вучоным, ён ужываў розныя астранамічныя тэрміны і назовы зор. Яна слухала яго ўважна, час ад часу павяртаючы свой прыгожы твар у яго бок, асьвячаючы яго пылівым сінім вагнём сваіх вачоў. Яна горда запратэставала, як толькі ён скончыў.

— Ваша тэорыя, — прамовіла яна, канчаючы свой пратэст, — здаецца мне тэорыяй чалавека, які чую сябе страшэнна змучаным, кінутым вёслам і думае плыць па цячэньню... "Няхай будзе так, як будзе", — у гэтым ваша тэорыя. У гэтым істота й фаталізма. А гэта не правідлова... Трэба жыць проці цячэньня. "Прочіў цячэньня можа толькі жывое паплываць", у Багдановіча.

Тугоўскі ўспомніў пра Максіма Багдановіча. Размова перайшла на яго жыццё і выдатныя творы.

— Мне здаецца, калі ўважна ўдумацца ў яго жыццё, яно было нешчаслівае, — сказаў на разьвітаньне Тугоўскі. — І я думаю, што ён, напэўна, радзіўся пад Сатурнам...

— У вас усе радзіліся, напэўна, пад Сатурнам.

— Чаму?.. Не... Талстой, напрыклад, радзіўся пад Сонцам. І таму жыццё ў яго было запраўды сонечнае. А вось Дастаеўскі радзіўся пад Сатурнам. І таму жыццё яго было запраўды жахлівае. Катарга, потым падучая хвароба, матэрыяльныя турботы. Што можа быць горш за гэта, скажыце?..

— Цікава, пад якой планэтай я радзілася? — засьмяялася звонка Вярхоўская.

— Скажыце мне ваш месяц і год нараджэньня, — сказаў ён, — і вам я зараз дам адказ.

— Я радзілася... — Яна спынілася, пільна глядзячы на Тугоўскага, катэліва сьхіляючы галаву, — у ліпені месяцы... Году... А вось году якраз я вам не скажу. — Яна зноў засьмяялася.

— Чаму?..

— Таму што вы будзеце вельмі старым, калі ўсё будзеце ведаць.

Яны разсталіся задавальненыя. У абодвух захаваўся ад першага спатканьня мілае ўражаньне.

Тугоўскі быў на сёмым небе. Ён усю дарогу чуў яе пах, ён бачыў перад сабой дзіўныя глыбокія сінія вочы... Ён запраўды пачуў, што пачынае ажываць і нейкая бадзёрасць ахоплівае яго... У самымых выхадзе ў Студэнцкім доме ён спаткаў Кірыла.

— Ну як першае ўражаньне?

— Ой, "айцец" Кірыла, — надзвычайнае... Гэта прыгожая жанчына мае яшчэ мазгі Саламона. Ведаеш, такую бы пацалаваць раз і памёрць.

— Ого, ужо інакш гутарыш. Я казаў, што дам добрае лякарства. Ну што, вылеча?

— Так, брат. Сёння я першы раз пакаштаваў гэтае лякарства, адну каплю толькі, але думаю, што вылеча.

— Ну вось... Я так думаў. Цяпер-бы толькі як-небудзь яе замануць да нас на кватэру, каб бліжэй з ёй пазнаёміцца... Інтымна, хе-хе, — засьмяяўся Кірыла.

— Імяныны бы якія-небудзь улаштаваць, ці што, і яе запрасіць, — засьмяяўся таксама Тугоўскі.

— Ага... [дзя. Праз тыдзень я вытрымаю першы дзяржаўны іспыт і буду інжынерам-кандыдатам. Вось па гэтым выпадку можна будзе склікаць каго-небудзь з беларусаў на ўрачыстасьць і яе запрасіць, хе, хе...

— Лоўка, "айцец" Кірыла, — пляснуў у далоні Тугоўскі, — далібог, лоўка. Будзем вітаць першага беларуса з чынам інжынера і паненку зацягнем у свае сеткі. Лоўка. Прыемнае, як кажуць, з карысным... Недарма ты ў нас інжынер.

— Толькі ўгавор. Улаштаваць урачыстасьць прыдзецца табе, бо я зараз заняты іспытамі.

— Мне? — Тугоўскі паморшчыўся. — Няма ў мяне, брат, арганізатарскіх талентаў. Я гэтым ніколі не займаўся. А першы блін заўсёды комам.

— Нічога... Гарэлкі й закускі толькі болей — і ўся арганізацыя.

— А можа быць, яна гарэлкі не п'е? — запытаў Тугоўскі, не жадаючы здавацца.

— Ну... тады віна... Словам, мы аб гэтым пагутарым, што купіць... А цяпер бывай... — Ён працягнуў руку Тугоўскаму на разьвітаньне. — Вельмі добра будзе, — сказаў ён у дзьвярох. — Мы якраз улаштуем і ўрачыстасьць з прыгоды атрымання табой стыпэндыі.

Тугоўскі нічога не адказаў. Ён вясёла пайшоў дахаты. Ён пачынаў думаць аб жыцці, закідываючы думкі аб самагубстве.

VII

Кірыла жыў на акраіне Прагі, у рабочым раёне, так званым Кошыжэ, у маленькім пакойчыку. Яго гаспадар пан Бэран, кравец па прафесіі, быў халасцяхом і жыў толькі са сваёй прэстарэлай маткай. Дзеля таго, што матка не магла ўжо нічога ні варыць, ні гаспадарыць, ледзь шаўкала сваім бяззубым ротам, ён рабіў усё сам і ў гэтым напямку выказваў надзвычайныя здольнасьці. Ён сам пёк булкі, ён сам смажыў мяса, сам падмятаў і прыбіраў пакой Кірылы. Пан Бэран быў высокі, стройны чалавек з чырвоным тварам, рудымі, уючыміся валасамі, як у барана, і з фіялетавым носам, што сьведчыла аб яго нямым заліцаньню да алкаголю. Аб сваім каханьню да алкаголю

ён казаў, што навучыўся піць падчас вайны, на сербскім фронце, дзе як жаўнер аўстрыйскай арміі быў ранены, папаў у палон — і толькі нядаўна вярнуўся ў Чэхію. Было гэта так ці не — невядома, але факт каханьня існаваў і не было амаль што нядзелі, каб яны ня выпівалі з "айцом" Кірылам. Пан Бэран быў інвалідам. Сьветава вайна выбіла яго з каліа жыцця і можа быць таму, што ў яго жыцці нічога больш не заставалася, апрача чаканьня свайго канца, ён любіў маладосць, любіў маладых, бадзёрых студэнтаў і іх забавы, любіў і сам яшчэ прыняць у іх удзел. Хто бачыў сьмерць, той умее кахаць жыццё. Пан Бэран умеў кахаць жыццё, нават у самых маленькіх яго праявах, і таму ня дзіва, што ён з радасьцю згадзіўся прыняць удзел у арганізацыі "сьвята", як казаў яму "айцец" Кірыла. У назначаную нядзелю пакой Кірылы бліжэй ад чыстаты, ад белага абруса на стала, ад розных каробак кансерваў, ад чарак і бакалаў.

Са сьмехам запраўднага гаспадарына пан Бэран наставіў розных запечаных каўбасаў, цяляціны, вінегрэту, а самае галоўнае, дыміўшыхся парам кнэдлікаў з капустай. "Кнэдлікі" — гэта першая і апошняя слова чэскай кухні. Яны падаюцца заўсёды ў будні дні і ў сьвята, у беднага і ў багатага, калі чалавек-родзіцца й калі памірае. "Кнэдлікі" — гэта звычайнае постнае цеста з пшанічнай мукі, замяняе чэху хлеб, бо звычайна ён за палуднем хлеба не ўжывае (за выняткам так званых "гоўсэк" — булак, пасыпаных солей). "Кнэдлікі" служаць як прыправа да мяса, як асобнае блюда з соўсам. Нарэшце, аблітыя чым-небудзь салодкім, — як дэсерт.

EN VISPERAS de la fiesta nacional de la República Argentina (y del 45 aniversario del establecimiento de las relaciones diplomáticas entre Argentina y la Unión Soviética), el embajador del dicho país sudamericano en la URSS Sr. Gastón de Prat Gay recibió al corresponsal de «Novedades de Moscú» y respondió a sus preguntas.

—Sr. Embajador, al recordar la historia de Argentina, ¿no podría Ud. hacer un parangón entre el camino de su país natal hacia la democracia y los intentos de la URSS de avanzar por el mismo camino, incluyendo el problema del federalismo?

—Vamos a recordar un poquito la historia de Argentina sin comparar algo. El 25 de mayo de 1810 es el inicio de un largo camino de las Provincias Unidas de La Plata hacia la independencia, la democracia y un Estado federativo, que tiene ahora el nombre de la República Argentina. Sólo el 9 de julio de 1816 se declaró la independencia y sólo 37 años después se promulgó la Constitución. Fue proclamada la unidad de 14 provincias, una unidad jurídicamente libre y voluntaria. Esto es el origen del proceso democrático en el país. Sin embargo, tuvimos que esperar más de 60 años para crear la base de una democracia protegida y manejada. El año 1916 —la primera votación secreta y obligatoria— constituye el inicio de la democracia que duró desgraciadamente no más que 14 años. Y desde el golpe de Estado de 1930 empieza una larga y triste serie de idas y venidas, del poder de los gobiernos totalitarios, que llevan el país a un desastre económico. Tan sólo en 1983 asume el poder el Presidente Alfonsín por voto popular. Pero tampoco fue el triunfo de la democracia porque muchos argentinos aceptaban los golpes de Estado como forma normal para obtener el poder. Un paso fundamental para la democracia fue en 1989, cuando por primera vez en la historia argentina se efectuó el traspaso del poder de un partido político a otro gracias a la votación popular. Es decir,

100 años y pico después de haberse aprobado la Constitución. Sin embargo, este largo proceso no debe asustar a nadie.

Al mismo tiempo, estamos buscando nuestro propio camino hacia la integración de los países de América Latina. Pensamos hacerlo de la misma manera como hemos unido las provincias en Argentina a base del principio voluntario. Creo que

entidades autónomas y empresas privadas que van a jugar un papel fundamental en nuestras economías. En ese campo, el año pasado tuvieron lugar varios seminarios tanto en la URSS como en Argentina para dar a los empresarios la oportunidad de buscar puntos de interés mutuo, para concretar negocios directos y reales. Este año el diálogo continúa, se han creado las

Amplificar relaciones

la creación del Mercosur y del Mercado Común Andino para 1995 llevará posteriormente a la constitución de un Mercado Común Latinoamericano. Esos procesos muy positivos han sido posibles gracias a que en el mundo se ha terminado la guerra fría, durante la cual las superpotencias buscaron de una u otra manera el apoyo de los países de América Latina a cualquier precio, de cualquier forma. Cuando apareció Mijaíl Gorbachov como actor fundamental de un nuevo pensamiento político, paso a paso está disminuyendo la ideologización de las relaciones internacionales.

—¿Cómo podría caracterizar Ud., Sr. Embajador, el presente y el futuro de las relaciones económicas entre la República Argentina y la Unión Soviética?

—Son muy sólidas y tienen mucha importancia para la economía de ambos países. El año pasado, el Presidente Menem y el Presidente Gorbachov firmaron la Declaración sobre los Principios para la colaboración entre la Argentina y la Unión Soviética.

Hay que tener en cuenta que en ambos países se ha dado luz verde a numerosas

primeras empresas conjuntas. Estamos pensando en organizar para fines del año en curso en Moscú una muestra industrial y comercial.

Por otro lado, existen dificultades de comercio, las cuales consisten, primero, en la falta de créditos y, segundo (lo que estamos diciendo con mucha fuerza en las reuniones del GATT), en la aparición cada vez más fuerte de productos agrícolas con subsidios.

—Los vínculos entre Argentina y la URSS no se circunscriben en la colaboración económica.

—Por supuesto. En los últimos tiempos han llegado a Argentina números crecientes de turistas soviéticos. Llegan semanalmente a Moscú turistas argentinos. Hay entre los dos pueblos un atractivo muy grande... Por ejemplo, el tango. La música ciudadana de Buenos Aires tiene en la Unión Soviética mucha fama. A tal punto que uno de los más grandes bailarines y coreógrafos soviéticos, Vladimir Vasiliev, ha hecho dos estupendos números de tango, y el grupo folclórico de Moiseev, otros números que despiertan admiración. Lamentablemente, existe también el

factor financiero de nuestros vínculos culturales e intercambios de turistas y estudiantes que actúa todavía como una barrera para que estos vínculos crezcan. Creo, sin embargo, que con los esfuerzos de ambas partes esta barrera se va ir eliminando.

—En la URSS está desarrollándose el proceso, por el cual las repúblicas soviéticas adquieren la soberanía. ¿Tiene Argentina el objetivo de establecer relaciones políticas con la Federación Rusa, Lituania, Letonia, Estonia y otras?

—En primer término, hay que subrayar que las relaciones económicas entre las repúblicas que forman parte de la Unión Soviética y las provincias de Argentina fueron motivo de positiva consideración en la última reunión de la Comisión Mixta Soviético-Argentina. Pero para entender mejor el futuro de las repúblicas soviéticas y Argentina hay que tener en cuenta que la República Argentina reconoce desde el año 1946 a la República Soviética «en su totalidad y en su forma actual». Lo que haremos es, repito, dentro de las normas aceptadas en la práctica de las relaciones internacionales, mantener y amplificar las relaciones con las repúblicas que componen la URSS.

—Sr. Embajador, Ud. encabeza la embajada en Moscú desde 1989. ¿Qué suele hacer cuando tiene tiempo libre?

—Suelo viajar a las ciudades de Rusia, de otras repúblicas. Estoy tratando de perfeccionar mis conocimientos de la cultura rusa. Estoy leyendo un gran número de autores rusos. Acabo de leer la trilogía de Alexéi Tolstói sobre la historia de Rusia a principios del siglo en curso. A menudo voy al teatro: al Bolshói, al de ópera y ballet «Stanislavski».

A veces entro en las tiendas para ver cómo anda la situación. Pero más que nada me gusta caminar. Tengo en Moscú itinerarios preferibles: Arbat, Avenida Kalinin, el Parque Gorki, el Parque Sokólniki, que son lugares de la capital realmente inolvidables.

Vladimir ORLOV

ESTO SABEN TODOS.

BIELORRUSIA ES LA REGION DE LA URSS CON EL MAS FAVORABLE CLIMA INVERSIONISTA.

LOS DIVIDENDOS SOBRE EL CAPITAL, INVERTIDO EN EL «KOMINBANK» (BANCO INTERNACIONAL DE COMERCIO), SON DEL 30 POR CIENTO. EL FONDO ESTATUTARIO DEL BANCO CONSTITUYE 5 MILLONES DE RUBLOS.

EL EXITO SE LO GARANTIZAN A UD. LAS EMPRESAS BIELORRUSAS (FABRICA DE MEDICAMENTOS, LA DE ELECTRONICA, LA MAS GRANDE FIRMA DE TURISMO, LA EDITORIAL Y ETC.), QUE SON FUNDADORAS DEL BANCO.

BUSCAMOS UN BANCO EXTRANJERO DINAMICO Y FIRMAS QUE COMPRENDEN NUESTRA SITUACION ECONOMICA Y CREEN EN EL MERCADO SOVIETICO.

La «Aisberg, Ltda» (Iceberg) es patrocinadora del 2º Torneo Internacional de Bridge que se realizará del 3 al 8 de octubre de 1991 en Minsk.

Invitamos a los jugadores del bridge, tanto aficionados como profesionales, a participar en este torneo.

Garantizamos buen alojamiento, alimentación, servicio, lo que en condiciones de la URSS de hoy le podrá causar una agradable sorpresa.

Todos sus gastos son de 250 dólares per capita.

Y no habrá inconvenientes.

Dirección: Bielorrusia, Minsk, ul. Biaduli, 6. «Aisberg, Ltda».
Tel.: (0172)553665, 36-74-38
Fax: (0172)368083

Redactor de la página
K. SHELESTOVICH

Dar clases sobre la paz

Hace tres años, un grupo de maestros de una escuela de Bielorrusia envió una carta a sus colegas norteamericanos proponiéndoles aunar esfuerzos para educar a los jóvenes en el espíritu de la paz. Los resultados de tal iniciativa fueron inesperados: nació una nueva organización.

Más exactamente, apareció un nuevo movimiento social que se llamó «Pedagogos por la paz y la comprensión recíproca», que reunió a los partidarios soviéticos de la colaboración internacional activa en la esfera pedagógica. Sus miembros junto con los colegas del exterior se ocupan de la elaboración de la teoría y la práctica de la nueva línea en la educación de la joven generación.

La esencia internacional de la pedagogía de la paz ha sido formulada hoy en el lema de la Unesco de una forma muy exacta en el proceso de la elaboración del Plan a Plazo Medio de 1990-1995: «Pensar y dar clases a nivel universal, actuar localmente». Su base experimental para la realización de sus ideas se plasmó en el sistema de establecimientos docentes asociados creado especialmente por la Unesco, 54 de ellos se encuentran en la URSS, y, entre otras repúblicas, también participa Bielorrusia. Por eso está claro que el movimiento «Pedagogos por la paz y la comprensión recíproca» se basa en los documentos de la ONU y de la Unesco, en el manifiesto de Einstein y Russel, así como en proyecciones científicas y recomendaciones de las principales organizaciones de paz. En 1990 tuvo lugar en Minsk una conferencia de los integrantes del movimiento, en la que aparte del problema de la eficacia de la pedagogía pro paz, de la interconexión real entre las condiciones existentes y las formas de aprendizaje con las tareas de envergadura mundial con las que se enfrenta la humanidad; y de inculcar en los jóvenes la comprensión de estas tareas —cosa por demás apremiante— se trató además el problema relativo al fenómeno mismo de «la paz», que es lo primordial para los partidarios del movimiento.

Mijaíl Kobáchenko, candidato a Doctor en Ciencias Pedagógicas y presidente del Comité soviético del movimiento «Pedagogos por la paz y la comprensión recíproca», y a su vez, miembro del buró de la Dirección del Fondo Soviético por la Paz nos dice: «La paz significa la existencia de relaciones de buena vecindad, colaboración fructífera, ausencia de guerras y de enemistad entre pueblos y países. La paz es el ambiente

biológico y espiritual, donde vive el hombre, este ambiente necesita protección, acumulación y enriquecimiento. La paz simboliza la armonía de las relaciones interpersonales en todos los niveles a base del respeto a los derechos y la dignidad de cada uno. La paz quiere decir la armonía en el alma de la persona, en su vida y en su labor, para el bienestar de todos en concordancia con sus propios intereses y los intereses de su familia».

Ha resultado evidente que enseñar la paz es una tarea extraordinariamente difícil. Precisamente por eso los miembros soviéticos del movimiento han formado asociaciones, las que están elaborando sus postulados y su plataforma (evidentemente enmarcados en el movimiento), y preparando recomendaciones metodológicas.

Por ejemplo, la asociación «Cultura, educación y paz» se ocupa de la restauración de antiguos centros de la cultura rusa. La asociación «Derechos del hombre en un mundo sin guerras» considera que en el día de hoy su objetivo principal es dar a conocer tanto a pedagogos y estudiantes como a toda la población en general el estado de cosas acerca de los derechos humanos que figuran en los artículos correspondientes de las leyes soviéticas y los pactos internacionales, y difundirlos por los medios informativos de masas. La asociación «Escuela Superior» tiene más de 10 proyectos. Uno de ellos «Talento creativo» ha sido concebido como medio de apoyo a niños talentosos. Otro, «Imagen», está elaborando un programa conjunto soviético-norteamericano que lleva el nombre «¿Qué saben ustedes de la cultura soviética y americana?» Es interesante conocer los trabajos de la asociación «Maestros de la salud», pues se plantea la cuestión de cómo preparar maestros especialistas en salud; y de cómo formar centros de salud a nivel de escuelas, barrios, y ciudades; y de cómo, sobre esta base, revisar todo el sistema de educación. A propósito, en septiembre de este año, en Moscú, empezó a funcionar la primera «Escuela de salud» para los niños enfermos de asma bronquial. No es menos completa la labor de las asociaciones «Pedagogos por la cultura ecológica» y la de «Información masiva y escuela».

Los miembros del movimiento elaboran las recomendaciones metodológicas para dar ya tradicionales clases «Lecciones sobre la paz» y «Museos para la paz». Un ejemplo brillante de labor pacífica es el «Tren de la amistad Budapest-Moscú» cuyos pasajeros hicieron escala en diferentes ciudades europeas y soviéticas, intercambiaron activamente experiencias en la esfera de la educación del individuo y tuvieron oportunidad de conocer la cultura de los países europeos y de los pueblos de la URSS. Se hace popular el Instituto Soviético-norteamericano de verano «Pedagogos por la responsabilidad social». En cooperación con los colaboradores extranjeros está en marcha la preparación de hoteles-pensión internacionales para intercambiar delegaciones de maestros. El movimiento soviético «Pedagogos por la paz y la comprensión recíproca» planifica organizar próximamente encuentros con los colegas de los países europeos.

Natalia MAZANIK

НАТАТКІ КРАЯЗНАЎЦЫ

МАЛАДЗЕЧНА — МІНСК — УРАЛ, А ДАЛЕЙ — УСЮДЫ

Не ведаю, ці Міхаіл Іванавіч мне спецыяльна даў толькі другую кнігу, бо тут расказ пра віленскі і сібірскі этапы жыцця Лонгіна Фёдаравіча Панцэлева. Першая ж кніжка «Из воспоминаний прошлого» выйшла ў 1905 годзе ў Пецярбургу. Тут аўтар апавядае пра сваю грамадскую дзейнасць у вядомай «Зямлі і волі», куды ён уваходзіў з 1862 года і падтрымліваў сувязь з перадавой інтэлігенцыяй Беларусі, Украіны, Польшчы.

Кніга Л. Панцэлева вельмі каштоўная сваёй інфармацыяй пра час, падзеі і людзей 60-х гадоў XIX стагоддзя. Прозвішчы адных удзельнікаў аўтар называе поўнасьцю, у адносінах іншых жа крыптанімамі. Для нашай гісторыі тут ёсць матэрыялы, якія засведчылі аб падтрымцы ліберальна-дэмакратычнага руху ў Паўночна-Заходнім краі з боку рускіх радыкалаў. Па гэтай прычыне і Панцэлеў аказваўся ў «Дамініканах» у Вільні, дзе знаходзілася следчая камісія па допыту ўдзельнікаў паўстання. Зрэшты, гэты будынак быў знаёмы і Кастусю Каліноўскаму, і іншым палітычным зняволеным.

Пецярбургскага землявольца сустрэў стары генерал Вяткін. Адбыўся паміж імі цікавы, але напружаны дыялог:

— Як ваша прозвішча? — спытаў Вяткін.
— Панцэлеў.
— Вы паляк?
— Не.
— Католік?
— Не.
— Дык навошта ж вас сюды прывезлі?

— І сам не ведаю.
— У «Дамініканы», — заварыў гутарку генерал.

Так Лонгін Фёдаравіч аказваўся ў камеры, у якую часцей за ўсё садзілі тых, чый шлях адгэтуль ішоў на эшафот. Вязень абмалаваў партрэты членаў Асобай следчай камісіі, якая складалася з жандарскага палкоўніка Лосева, жандарскага маёра Шпеера, жандарскага капітана Сямёнава, двух артылерыйскіх паручнікаў Югана і Гогеля і аўдытара Фёдарова. Кожны з іх атрымліваў жалаванне не менш як пяць тысяч рублёў.

Сума агромністая. Сам палкоўнік А. Лосеў (1819—1885), старшыня камісіі, зрабіў сабе кар'еру на выкрыццях рэвалюцыйнай арганізацыі ў Мінску, у тым ліку і самога К. Каліноўскага. Вось якім убачыў Панцэлеў Лосева: «Гэта быў моцны мужчына, гадоў каля пяцідзесяці, з сівымі рэдкімі валасамі, адутлаватым тварам, шэрымі непрыемнымі вачамі». Ён і веў допыт. А потым яго замянілі М. Юган ды М. Гогель. Сапраўды, наш герой ужо не першы раз сядзеў пад следствам, бо перад гэтым Панцэлеў разам з М. Уціным, са сваім універсітэцкім сябрам, сядзеў у Петраўлаўскай цытадэлі. Так што Вільня для яго была новым выпрабаваннем. Нягледзячы на тое, што ўжо ў следчай камісіі былі звесткі, што Панцэлеў дасылаў у Вільню пракламацыі «Зямлі і волі», а таксама ваенна-талаграфічныя карты Паўночна-Заходняга краю і нават грошы, Лонгін Фёдаравіч умела адбіваўся ад усіх наскокаў. Будучы ў зняволенні, ён не быў адзінока і быў прыемна здзіўлены, калі яму на Каляды перадалі куццю, піва, зваранае

са смятанкай, і іншае.

Найбольш цяжкае ўражанне на падследнага рабіў М. Гогель. Вось як ён пра яго сказаў: «Я слухаў Гогеля, і кожнае яго слова нібы цвіком прыбілася да майго лба...» Зрэшты, Панцэлеў зразумёў, для чаго ў Заходнім краі стваралася легенда пра Мураўёва як выдатнага палітычнага дзеяча, паколькі тут асядала рускае чыноўніцтва. Вось чаму яму пісалі дыфірамбы і тыя пазты Расіі, якім бы і не выпадала так рабіць.

Цікавым уяўляецца вобраз паўстанца Людвіка Родзевіча, які сядзеў з Панцэлевым у адной камеры на «Дамініканах». Гэта быў шчыры чалавек, добрадушны субяседнік. «Родзевічу было гадоў пад сорок, з ранняга юнацтва ён служыў у адміністрацыі маёнткаў Вітгенштэйна, абшырныя ўладанні якога (успадчыніў ад Радзівілаў) былі раскіданы па ўсім Заходнім краі. Родзевіч, хоць і атрымаў толькі гімназічную адукацыю, верагодна, шмат чытаў, асабліва добра ведаў гісторыю Літвы (маёцца на ўвазе Беларусь, бо жыў ён у Глыбокім Дзісенскага павета), але галоўнае, дзякуючы раз'ездам па справах Вітгенштэйна, выдатна быў знаёмы з краем, асабліва з эканамічным становішчам сялян...» І яшчэ ў ім была заўважана адна рыса: вельмі любіў і хваліў беларускую кухню. І калі яму перадавалі ў турму абед, абавязкова дзяліўся з суседзямі па камеры. На пытанне Панцэлева, чаму ён яму так шмат масла дае, Людвік Родзевіч адказаў: «А гэта спецыяльна для вас робіцца, у нас агульная думка, што рускія любяць, каб усякая страва плавала ў масле».

Сапраўды, ёсць факты, якія з часам прыглышліся. Напрыклад, генерал Манюкін у час паўстання не толькі разбіў паўстанцкі атрад на Беласточчыне, але і спаліў мястэчка Сяміцкі. Аб гэтым «подзвігу» ведала ўся Еўропа.

Падрабязна мемуарыст апісаў адпраўку людзей на катаржныя работы і ў ссылку ў Сібір. За самім Панцэлевым адправілася яго жонка. Паўстанцы перад тым, як пакінуць родны край, заспявалі:

А за тым краем,
Як бы за раем,
Цёглы ўздыхаю
І плачам!
Яшчэ раз, яшчэ раз,
Яшчэ раз забачым!

Гэта быў у іх нібы гімн. Потым была цяжкая і доўгая дарога. Чыгункай некай дабраліся да Пярмі, а адтуль пачынаўся калёсны шлях да Табоўска (каля 900 вёрст). Аўтар кнігі з жонкай купілі сабе брычку, сышоўшы з параклада. Яму падказалі, што брычку ў Цюмені можна будзе здаць нейкай даверанай асобе ад Козел-Паклеўскага. Зноў нам знаёмае прозвішча, і тут яго рэха чуваць. Такім жа чынам даехаў да Табоўска, потым да Томска, Краснаярска. У горадзе Кунгур да іх спыталіся на сустрэчу такія ж ссыльныя з Заходняга краю, але жандары не дапусцілі з імі сустрэчы.

Табоўск — скрыжаванне дарог усіх ссыльных. Тут нават працавала так званая «Табоўская экспедыцыя ссыльных». Адгэтуль ішло «размеркаванне» арыштантаў па ўсёй Сібіры. А табоўскі астрог — гэта ганцае збудаванне, дзе ў разводдзе перад адпраўкай збіраліся тысячы чалавек. Каго тут толькі не было! Нейкі Венцовіч з Магілёўшчыны, Малькевіч з Віцебшчыны, Кірчук з Гродзеншчыны і шмат, шмат іншых. І нават вядомы М. Чарнышэўскі. Найбольшай павагай ва ўсіх

карыстаўся доктар Франц Іванавіч Навіцкі, халасцяк гадоў каля 60, ураджэнец ці то з Барысаўскага, ці то Ігуменскага павета. Выключнай даброты чалавек быў агульным любімцам. Пра яго даведаўся і табоўскі губернатар — беларус Аляксандр Іванавіч Дэспат-Зяновіч, які распарадзіўся адносіцца з увагай да яго спецыяльнасці. Увогуле, гэты губернатар дабіўся, каб ссыльных перавозілі на конях. Гэты ж губернатар праяўляў разумную стрыманасць, а не жорсткасць, усё ж памятаў пра сваё паходжанне. Франц Навіцкі двойчы браў удзел у паўстанні. Першы раз у 1830—1831 гадах, тады студэнт Віленскага універсітэта, змагаўся на Міншчыне, але Бог мілаваў, абышло ліха, а другі раз адправілі проста на катаргу ў горад Енісейск Краснаярскага краю. Дарэчы, Навіцкі, прыбыўшы з Табоўска ў Енісейск, стаў лекарам і заваяваў павагу мясцовага насельніцтва, яго перавялі ў Краснаярска, а ў 70-х гадах яму дазволілі заняць пасаду свабоднага ўрача ў Екацярынабургу. Аднак ён неўзабаве з Урала перавёўся ў Вільню. Жыў ён у доме біскупа Цвінскага і памёр у глыбокай старасці ў пачатку 90-х гадоў.

Зрэшты, і ў самога губернатара А. Дэспат-Зяновіча была драма, не проста ён трапіў у Сібір. Паходзіў ён са старадаўняга роду, які некалі валодаў горадам Сморгонню, закладваў калісцкі кальвінскі збор. Сам Аляксандр Іванавіч выходзіў з Масквы ў доме сваякоў Тучковых. Бліскава скончыў універсітэт. Прафесар Граноўскі дарадзіў яму трымаць экзамен на магістра, але нечакана ў 1848 годзе быў арыштаваны ў Вільні і адпраўлены ў Перм, адтуль, за смелае пісьмо на імя шэф-жандараў Арлова, лёс загнаў яго ва Усходнюю Сібір. Там быў на службе ў Мураўёва, займаўся ўрэгуляваннем канфліктных палітычных і гандлёвых даручэнняў з Кітаем і меў вялікі поспех. Ён становіцца градачальнікам Кяхты, а ў канцы 1862 года, маючы ад роду 34 гады, займае пасаду табоўскага губернатара. Дэспат-Зяновіч быў вельмі сумленным чалавекам, і самі людзі гаварылі пра яго, што такога губернатара ў іх не было. Сапраўды, праз яго рукі прайшлі дзесяткі тысяч ссыльных, асабліва з Беларусі, але асабістай крыўды на яго ніхто не меў. Жандары на яго даносілі, як і заводчыкі, але ён і іх стараўся трымаць у законе. Прабыў у Табоўску да 1866 года, пакуль туды не прыехаў новы генерал-губернатар Хрушчоў. А Дэспат-Зяновіч перавялі ў Пецярбург. Стаў ён членам Савета міністэрства ўнутраных спраў, аднак лібералам застаўся да канца свайго жыцця, заступаўся за бязвінных людзей. Памёр А. Дэспат-Зяновіч у 1895 годзе, меўшы 67 гадоў.

Выгнаннік Панцэлеў пакінуў запамінальнае апісанне, як вязняў перапраўлялі на пароходзе з Табоўска ў Томск. Паказаў зварыную сутнасць мясцовых таўстасумаў-капіталістаў, якія нажываліся літаральна на ўсім. Ён звярнуў увагу, што ў Сургуце чаго толькі ні прадавалася: футра, скуры, упрыгажэнні. Усё гэта ішло з вялікай камерцыяй. А падману было, хоць адбаўляй. Задумаў Панцэлеў, напрыклад, купіць на тым рынку такую экзатыку як костка маманта на памяць пра Сібір. Уззяў, а потым разабраўся, што яго сунені ўшчэнт згніў.

Генадзь КАХАНОЎСКІ

У Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета БССР адбылася прэм'ера спектакля «Тры парасяці». Сустрэча з героямі любімай казкі даставіла шмат радасці малым.
НА ЗДЫМКУ: тры парасяці — салісты балета В. ДАЎГІХ, С. ФІЛІПЕНКА І Н. ФІЛІПАВА.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

3 НОВЫХ ВЕРШАЎ

Яўген ГУЧОК

3 гадынаў першых
катастрофы
(Цяпер то гэта не сакрэт)
Ідзе актыўна адсяленне
Людзей у асноўным на той
свет.

Не хачу чытаць я многа,
Не хачу я слухаць многа.
Не хачу глядзець я многа
Усяго таго й такога,
Не знайсці дзе сэрцу Бога.

Сяржук СОКАЛАЎ-ВОЮШ

... І тады я падараваў Ёй
кудмень — Пагоню...
Так было.

Зберажы Яе, мая Пагоня,
Для мяне і краю зберажы,
Калі меч пагрозліва зазвоніць
На лязе усходняе мяжы.

Калі сіль маіх вачэй спато-
ліць
Жудасную прагу гругана,
Не вядзі Яе у тое поле,
А скажы, што вольная Яна.

Ноч. Слата. Бязбожным
звонам звоніць
Княства здрады, цемрадзі,
ілжы...

Зберажы Яе, мая Пагоня,
Для жыцця і краю зберажы.

Залівае кроў крыло слабое,
Як віно абрус у час застоль-
ны...
Адпусці мяне, але з сабою,
Я хачу з табою чуцца воль-
ным.

І крыло загоіцца ў палёце,
І абрус замяніцца з нагоды...
Хай памру з табою ў адзіно-
це —
Прагані з сабою назаўсёды.

Серафіма БЕСТАВА

Гэты час не лепшы самы,
Чысціню зняважыў бруд.
Так, лягчэй спаўзі ў яму,
Чым узлезці на гару.

Ты, дачушка, не журыся:
Сціпласць будзе шчэ ў цане.
Для тваіх чысціткіх высяў
Неба сокала пашле.

ЗОНА МАЎЧАННЯ

Маўчаць здзічэлыя палеткі,
Маўчаць лугі, маўчаць лясы,
Маўчанне патрывожаць
зрэдку
Самотных птушак галасы.

Маўчанне днямі і ночамі,
Не ўмею цішыня крычаць.
Не ў радасць гэтае маўчанне,
Дзе вырываецца адчай.

Маўчанне хат асірацелых,
Маўчанне вуліц апустцелых.
Скрозь палыновыя планта-
цыі —
Твая работа, радыяцыя.

Сяргей ГРАХОЎСКІ

Караюць нас і неба, і зямля
За ўсе грахі перад людзьмі
і Богам,
І голад крадзеца здаля,
І мор стаіць за парогам.

Шапацць лісты на пожны,
Следам ходзіць доўгі цень.
Можа гэта мой апошні
Месяц, тыдзень або дзень.

Пакутую ночамі да світання
І за цябе ад гора галашу
За сорама твай, пустыя аб-
цанні,
За ботам растапаную душу.

За страты, здэк і свят-
тацтва,
За безліч страчаных сыноў.
Каб гора абмінула і жабрац-
тва,
Малюся і маліцца буду зноў.

Ірына БАГДАНОВІЧ

ГАЛАСЫ ФРЭСАК

Мы — фрэскі на сцяне са-
бора.
Раздаўшы колеры вякам,
Глядзім з дапытлівым дако-
рам

У твары вам, у душы вам.
Мы — фрэскі, бачныя ня-
ярка

У дымным мроіве часоў.
І нашы выцвілыя фарбы,
І шэпат вашых галасоў
Яднае зараз прахалода
Урачыстых старадаўніх
сцен.

Вы чуеце, нібыта зводдаль
Гук нараджаецца, расце?
То абудзілася званіца.
Званоў знямелых языкі
Спрабуюць сонна варушыць
ца

І ліжуч медныя бакі...
Мы — фрэскі на сцяне тры-
валай.

За векамі перажывыўшы век,
Нас мала вельмі выжывала
У тваіх абдымаках, чалавек.
Нам не патрэбна пакланенне —
Хаця б жаданне зразумець.
І вочы новых пакаленняў
Жыццё прадкажуч нам ці
Смерць.

Працяг.

Пачатак у № 27-29.

ЗДЗІЎЛЕННЕ, ЗАХАПЛЕННЕ, УДЗЯЧНАСЦЬ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

незаменная. Некалькі гадоў назад яна займалася ў Мінску на курсах мастацкай самадзейнасці, якія праводзіць для землякоў Беларускае таварыства "Радзіма" сумесна з Міністэрствам культуры. Тады яна наведвала камбінаў, дзе шыюцца касцюмы для народных харавых і танцавальных калектываў, атрымала ў падарунак кніжку пра беларускія нацыянальныя строі.

Першыя кантакты "Калінкі" з таварыствам "Радзіма" гадоў сем назад пачаў наладжваць Гуга Алерс. Нада хацелася яму, каб ансамбль наведаў Беларусь, лічыў такую паездку карыснай для артыстаў (каб лепш зразумець народ, тым больш песні і танцы якога выконваеш, трэба сустрэцца з ім), збіраўся прыехаць і сам, падзякаваў за дапамогу, якую аказвала таварыства "Радзіма", прысылаючы касцюмы, метадычныя дапаможнікі, запрашаючы ўдзельнікаў ансамбля на курсы...

Сустрэча, на вялікі жаль, не адбылася, здарылася непараўнае. Хавалі Гуга Алерс, які ён завязваў, па славянскаму звычай, з адкрытай трыной. Над магілай прагучала яго любімая песня "Рэве та стогне Дніпр пырокі", і сабраліся вакол нябожчыка ўсе харысты "Калінкі", нават тыя, хто ўжо не выступае, пакінуўшы яе па ўзросту.

Мы быццам бы ўвесь час адчувалі тут яго прысутнасць, успаміналі яго парадзі, — сказала Надзея Міцюніна. — Нада многа зроблена яго рукамі і нервамі. Ён умеў стварыць нам творчы настрой, спыніць непатрэбныя спрэчкі, развеяць хмары, згладзіць канфлікты. Светлы быў чалавек.

А Паліну Чабатарову называюць маці "Калінкі". Нашы зямлячкі склалі аснову будучага ансамбля. Адарванныя пасля жорсткай вайны ад Радзімы, яны не маглі не збірацца разам і не спяваць.

Мы пачалі спяваць ад суму, — гаворыць Паліна, — галандцы, якія далучыліся потым да нас, спяваюць з радасцю і захваленнем. Нашы песні спяваць можа кожны, у каго ёсць душа.

Разам з рускімі, беларускімі, украінскімі жанчынамі на спеўкі пачалі прыходзіць іх мужы-галандцы, потым падраслі дзеці, унукі... У ансамблі больш за 40 удзельнікаў. Усе надзвычай цікавыя, усе такія розныя як па сваёй нацыянальнай прыналежнасці, так і па сваіх занятках. Ёсць сярод іх урачы, бізнесмены, студэнты, музыканты, хатнія гаспадыні. Яднае іх песня,

музыка — руская, беларуская, украінская.

— Я звычайная галандка, — дзялілася думкамі з намі Ёганна ван дэр Гоух. — Мяне нішто ніколі не звязвала ні з Расіяй, ні з Беларуссю. У ансамбль прыйшла 20 гадоў назад. Нават цяжка было ўявіць, што мяне тут чакае. Па прафесіі я музыкант, але з рускай музыкай была не знаёма. І менавіта гэта музыка адкрыла перада мной цэлы свет, расшырыла мой кругавяд, я яе палюбіла ўсім сэрцам.

Удзельнікі "Калінкі" — энтузіясты. У Галандыі ансамбль прапагандуе славянскі фальклор, даючы бясплатныя канцэрты. Цікава, да іх вялікая.

І ПЕСНЯ, І МІЛАСЭРНАСЦЬ

На жаль, не адбыліся, як гэта было заплававана, канцэрты "Калінкі" ў Палацы культуры прафсаюзаў, і мінчане не ўбачылі і не пачулі "Бульбу" і "Лявоніху", "Як за гаём, гаём", каронную песню ансамбля — "Калінку".

У тыя выхадныя дні была страшэнная спека, і большасць мінчан, мусіць, пакінула горад у пошуках прахалоды і свежага паветра. А шкада. Канцэрты самадзейнага калектыву з Галандыі абавязкова закранулі б і абудзілі іх нацыянальныя пачуцці, людзі зведалі б захваленне і радасць, як адбылося гэта пры сустрэчах са спеваком Данчыкам і танцавальным ансамблем "Васілёк" са Злучаных Штатаў Амерыкі. Дарчы, той, хто ўсё ж цікавіцца і хоча ведаць, што ж гэта за "Калінка", зможа ўбачыць яе выступленні 29 ліпеня ў праграме Беларускага тэлебачання "Ліра".

Дэбют "Калінкі" на беларускай зямлі адбыўся ў ноч на Івана Купалу паблізу Радашковіч. Яна была ўдзельніцай першага міжнароднага фестывалю фальклорных калектываў і атрымала дыплом. Падзея гэта для артыстаў надзвычайная, бо дыплом пацвердзіў высокі ўзровень іх выканаўчага майстэрства, добрае мастацкае і музычнае афармленне кожнага нумара. Удзел у святкаванні Купалля быў карысным для фальклорнага калектыву. Гасці мелі магчымасць пазнаёміцца з цікавым славянскім святам, яго абрадамі, песнямі.

Афішы "Калінкі" запрашалі на канцэрты ў Брэсце, у "Аксакаўшчыне", у санаторыі "Беларусь" пад Мінскам, дзе ледацца і адпачываюць дзеці з бацькамі, якія пацярпелі ад

чарнобыльскай аварыі. На некаторых з гэтых канцэртаў пабывала і я. Раней многа даводзілася чуць пра гэты калектыв, я была знаёма з асобнымі яго ўдзельнікамі, бачыць жа яго раней не даводзілася. Здзіўленне, захваленне, удзячнасць — так хочацца выказаць мне сваё ўражанне ад сустрэчы з незвычайным калектывам, з людзьмі, якія нават не гавораць па-нашаму, а як хараша нашы песні спяваюць, укладваючы ў выкананне сваю душу.

На канцэрте ў санаторыі "Беларусь" глядачы і артысты адразу пасябравалі. Дзеці і дарослыя пляскалі ў далоні і разам з хорам спявалі "Калінку", "Лявоніху". А калі спевачкі пайшлі пераапрацаваць, а на сцене засталіся толькі музыкі і зайгралі беларускую песню "Пячэ вада ў ярок", то спявала ўжо зала. Песняй былі зачараваны артысты. Яны паабіяцалі, што вывучаць яе і ўключаць у свой рэпертуар.

Пасля канцэрта пчырую падзяку артыстам "Калінкі" выказаў галоўны ўрач санаторыі Валянцін Мурашка. — Сваім прыездам, канцэртамі вы мне як урачу вельмі дапамаглі. Заўтра мне будзе намнога лягчэй лячыць. Людзі ў зале смяяліся, плакалі, радаваліся. Нам усім нада бракуе сёння дабрый, пчырасці, станоўчых эмоцый. Дзякуй вам за канцэрт, за дабрыйню.

Не толькі эмоцыі і песні дапамогуць урачам лячыць хворых дзяцей. "Калінка" прывезла ў Беларусь песні і лекі, выконваючы высакародную дабрачынную місію. Галандцы са спачуваннем і разуменнем ставяцца да той праблемы, якую спарадзіла чарнобыльская катастрофа. Яны набылі лекі, вітаміны, медыцынскае абсталяванне, рыхтавалі падарункі дзецям.

Свае ахвяраванні пакінулі ў "Аксакаўшчыне" і ў "Беларусі", дзе яны былі з удзячнасцю прыняты.

Трэба сказаць, што гэта не першы ахвяраванні, атрыманыя намі ад "Калінкі". Год назад яны прыслалі надзвычай дарагі медыцынскі апарат — "штучную нырку", якая была перададзена Мінскай абласной бальніцы. Пакупкай і адпраўкай "ныркі" з Галандыі займаўся Жак Маартэнсе. У Мінску ён пабываў у абласной бальніцы, сустрэўся з намеснікам галоўнага ўрача народным дэпутатам СССР Мікалаем Карпенкам. Сустрэча была цёплай і шчырай, але высветлілася, што "нырка" пакуль не працуе: няма спецыялістаў, здольных наладзіць імпартае абсталяванне. У

бліжэйшы час з дапамогай галандскіх сяброў гэта неда-рэчнасць павінна быць выпраўлена, шэсціх уахтэзм паві

ШТО АДЧУЛІ, ШТО ЎБАЧЫЛІ...

Гэта было на вяршыні пасля канцэрта ў санаторыі "Беларусь", звычайнай вяршыні, без віна і тостаў, дзе і прамовы, здаецца, былі не прадугледжаны. Але галандзец Пітэр ван Фелзен папрасіў слова, сказаўшы, што ён пасля канцэрта моцна ўзрушаны і адчувае неабходнасць выказацца.

— Я шчаслівы, што, дзякуючы разрадацы не існуе больш напружанасці паміж Галандыяй і СССР, і мы, нарэшце, змаглі сюды прыехаць. Сёння мне хацелася плакаць, калі людзі ў зале спявалі разам з намі. Узрушыў мяне і самы першы прым, валаджаны нам таварыствам "Радзіма". Мы доўга ехалі да Мінска, цэлых 30 гадзін, не ведалі, як нас тут сустрэнуць. І раптам такі сардэчны прым, добрыя словы ў адрас майго народа і маёй Радзімы, падзяка за песні, якія мы спявалі. Я абавязкова напішу пра кожны дзень, праведзены ў Беларусі і прышлю свае нататкі вам, каб апублікавалі іх у газеце.

— Для нас як для артыстаў гэты тыдзень значыць надзвычай многа, — гаварыла Надзея Берфутс-Воутэрс. — Мы лепш спазналі беларусаў, іх звычаі, адчулі іх музыку.

Нечаканасцю і вялікай прыемнасцю быў падарунак "Калінкі" Беларускаму таварыству "Радзіма". Памятнымі сувенірамі і падарункамі гасці і гаспадары абменьваюцца, бадай, пры кожнай сустрэчы, а вось такія спецыяльныя знакі ўвагі аказваюцца рэдка. Па просьбе ансамбля "Калінка" ў горадзе Дэльфце вядомым галандскім майстрам Джэем Арэтам была распісана талерка ў нацыянальнай галандскай традыцыі. І падзяка на ёй усім канкрэтная — таварыству "Радзіма" за доўгае плённае супрацоўніцтва, за запрашэнне ў Мінск у 1991 годзе.

— 23 гады "Калінка" чакала гэтай сустрэчы, — сказаў старшыня ансамбля Дзік Карлей. — Калі садзіліся ў поезд, мала ўяўлялі, што нас тут чакае, што ўбачым, што перажывём. На працягу тыдня мелі шырокія магчымасці ўбачыць Беларусь, пазнаёміцца з вашым жыццём. Сустрэчы былі цікавыя. Мы за гэты час перажылі столькі, і ў асноўным гэта прыемныя перажыванні, што ўспамінаў і ўражанні хопіць да канца нашага жыцця.

Нездарма Дзік Карлей

падкрэсліў, што ўражанні "ў асноўным" вельмі добрыя. Мусіць, у многіх з артыстаў сустрэчы здараліся розныя. Яны ж не толькі рэспіравалі і выступалі, а гулялі па Мінску і Брэсту, заходзілі ў нашы паўпустыя магазіны, гутарылі з рознымі людзьмі. Можна, ды не можа, а напэўна, гады тры назад я не стала б пісаць аб непрыемнай сустрэчы Паліны Чабатаровай каля гасцініцы "Беларусь" з маладым сымтам мужчынам у белых штанах, які прапаноўваў ёй наняць яго на работу.

— І што ж вы ўмеете рабіць? — далікатна спытала зямлячка.

— Магу быць аратым, — пахабна адказаў савецкі "беспрацоўны".

Ледзь стрымліваючы абурэнне, Паліна адказала: "Аратыя на асфальце на работу не наймаюцца. Сапраўдныя аратыя на зямлі".

А потым жанчына доўга не магла супакоіцца, спачуваючы нашай краіне ў яе гаротным становішчы, аспярожна, каб не пакрыўдзіць, але вельмі слухна, здаецца мне, заўважыла, што ў крызісе вінаваты не толькі кіраўнікі дзяржавы, а і ўсе людзі, таму што развучыліся па-сапраўднаму працаваць, кінуліся шукаць лёгкага хлеба.

— А я думаю, што беларускі народ хутэй за Расію паставіць сябе на ногі, — не згадзілася з сяброўкай Надзея Міцюніна. Родам яна са Смаленшчыны. Можна, з боку лепш відаць, і ўгледзеца яна нейкія нябачныя нам рэзервы, што не дадуць Беларусі заняпасць, выпягнуць яе з бездані.

У "Калінкі" цяпер ёсць талісман. Так артысты самі называлі вялікую ляльку-прыгажуню з ільну ў нацыянальным беларускім строі, атрыманую ў падарунак ад таварыства "Радзіма". Артысты спадзяюцца, што яна будзе супраць іх поспеху, дапамагаць у працы, абавязкова яшчэ раз прывядзе іх на Беларусь.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: сустрэча ў Беларускаму таварыству "Радзіма" з "Калінкай"; сяброўская гутарка: старшыня фальклорнага ансамбля Дзік Карлей, кіраўнік хора Інеса ФЭЕРМАН і першы намеснік старшыні прэзідыума таварыства "Радзіма" Мікалай ВАСІЛЕНАК.

Фота С. КРЫЦКАГА.

СЛАВА ПРОДКАЎ – НАША СЛАВА

(Пачатак на 1-й стар.).

У скверы, дзе стомленай хадой ідзе ў задуменні бронзавы Купала, і адбыліся асноўныя ўрачыстасці свята "Грунвальд-91". А пачалося яно з богаслужэння ў касцёле святога Роха на Залатой Горцы. Потым некалькі соцень чалавек, энтузіястаў, якія любяць і цэняць гісторыю Бацькаўшчыны, прайшлі па горадзе, нагадваючы сучаснікам сваім пра былую славу беларусаў. Але мала хто прыкмуў да іх рады — свята не стала масавым, яно не абудзіла дух нацыі.

Ва ўрачыстасці прынялі ўдзел народныя дэпутаты БССР, нешматлікія прадстаўнікі грамадскасці, творчыя самадзейныя калектывы "Квэцень", "Сябрына", паэты-барды. Грунвальд адзначаецца ў Мінску ўжо другі раз: летась была круглая дата — 580 гадоў "вялікай бітвы народаў". Гэта дата, якая пакуль што мала значыць для цяперашняга беларуса, павінна стаць адной з самых важных у нашай гісторыі. Спадзяёмся, што Адраджэнне абудзіць нашу памяць і гонар.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ЧАРАЎНІЦА З СУРАЖА

Пенсіянерка Вера Белавусава пражыла, лічы, большую частку жыцця, але не ведала, што тоіцца ў ёй талент тварыць вакол сябе прыгажосць. Толькі, калі стала бабуляй, узнялася асвойваць складанае рамяство рэзбыра па дрэву.

Кожны выраб меў сваё прызначэнне: падстаўка для гадзінніка, футляр з ружамі для акуляраў, газетніца, іншыя дробязі. Зробленыя з любоўю

яны ўпрыгожваюць сціплы сельскі інтэр'ер. Знойдзеныя ў лесе карэні і галінкі дрэў, дзякуючы фантазіі майстрыхі ператвараліся ў казачную русалку або ў варана. Расправіў крылы магутны арол, з'явілася сава з зязюляй — драўляная аплікацыя для насценнага гадзінніка, разьба над печку і на лустры, багеты.

Сярод шматлікіх захапленняў — фатаграфія. Просценькі

апарат "Смена" ў яе руках "выдае" шэдэўры і імгненні сямейнага летапісу.

Вера Белавусава яшчэ і сад-вод-аматар. Мяркуюць самі: суніцы садовыя — 10 гатункаў, ажына канадская, маліна чорная (жумберлен), чырвоная і жоўтая, глог, барбарыс, рабіна чарнаплодная, агрэст, парэчка, вішня, вінаград, лімоннік кітайскі, арэх, айва японская, ірга, ліяна далёкаўсходняя, абліпіха трох відаў, карлікавыя яблыні. Гэта далёка не ўсё пералік таго, над чым "чаруе" Вера Белавусава.

Алена ЧУЙКО.

ЗДАРЭННІ

ПАДАРОЖНІКІ

Вадзіцель аўтобуса першага тралейбуснага дэпо горада Мінска Пётр Бутоўскі прыйшоў раніцай на працу і ахнуў ад здзіўлення. Яшчэ б! Пад кузавам машыны ляжаў лось. Бедная жывёліна, акрываўленая і стомленая, вырашыла з далняй дарогі адпачыць проста на асфальце каля самага гаража. Аказалася: ноччу лось бесцярмонна зайшоў у адчыненыя вароты.

У сахатага былі паламаны рогі. Відаць, ён дзесьці спрабаваў прабіць галавой жалезную агароджу, але не здолеў гэтага зрабіць. Аднак траўма не зламала ваяўнічага духу ляснога прышэльца. Калі вадзіцель хацеў да яго наблізіцца, той адразу ўстаў на

дыбкі.

Ведаючы агрэсіўны характар параненага лася і звычкі звяроў, паляўнічы Бутоўскі тут жа пазваніў у таварыства аховы прыроды з настойлівай просьбай — хутчэй адвесці гасця ў лес.

А гэта паведамленне прыйшло з Пухавіцкага раёна. Непадалёку ад вёскі Глінкі з лесу выйшла мядзведзіца проста да статку кароў. Добра што ў яе ніхто не выстраліў, бо мядзведзіца была... ручная. Нейкі час жыла ў вальеры пчаляра С. Волчака з Шацкай паляўнічай гаспадаркі. Мядзведзіца збегла з вальеры і адправілася ў падарожжа. Праўда, адышлася яна ўсяго кіламетраў на 60...

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

АШЫГАВА Валянціна Альбертаўна шукае свайго бацьку грамадзяніна Бельгіі Альберта **БРАЎЗНЕСА**. У 1944 годзе яе маці **АЛМАЗАВА** Кацярына Мікалаеўна 1908 года нараджэння, якая сёння пражывае ў г. Мінску, была вывезена фашыстамі разам з сынам **Юрыем** у Берлін на прымусовыя работы. (У тым жа годзе **Юрый** трагічна загінуў). Там Кацярына Мікалаеўна і пазнаёмілася з Альбертам Браўзнесам, які па той жа прычыне, што і яна, знаходзіўся ў Германіі. Пасля прыходу Савецкай Арміі іх шляхі разышліся: Кацярына Алмазава вярнулася на радзіму, а Альберт Браўзнес у Бельгію.

Усіх, хто што-небудзь ведае пра Альберта Браўзнеса, якому цяпер прыблізна 77-80 гадоў, просім пісаць у рэдакцыю, альбо на адрас:

БССР, 220052, г. Мінск, вул. Сурганава, д. 80, кв. 194, **АШЫГАВАЙ** Валянціне Альбертаўне.
НА ЗДЫМКУ: Альберт **БРАЎЗНЕС**.

Шукаецца **ШЫДЛОЎСКІ** Міхаіл Паўлавіч (і ягоныя дзеці), які ў 1911 годзе з жонкай **Ганнай** і сынам **Іллёй** выехаў у Злучаныя Штаты Амерыкі з вёскі Старына Пухавіцкага раёна. Жыў у штаце Пенсільванія, горадзе Немакаліне. Меў сямёра дзяцей. Дачка **Ліза**, самая малодшая, нарадзілася пасля вайны, а два сыны вярнуліся з вайны інвалідамі.

Перапіска з сям'ёй **Міхаіла ШЫДЛОЎСКАГА**, якую шукае яго пляменнік **СТРАХ** Міхаіл Іванавіч, перапынілася ў 1968 годзе.

Усіх, хто што-небудзь ведае пра сям'ю **Міхаіла Шыдлоўскага**, просім пісаць на адрас: **БССР, 220085, г. Мінск, пр. Ракасоўскага, дом 153, кв. 386, СТРАХ** Міхаілу Іванавічу.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС

220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЕЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі
Індэкс 63854. Заказ № 1150.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12